

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BANJALUKA
Broj: 11 0 U 025538 20 Uvp
Banjaluka, 12. maja 2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske, u vijeću sastavljenom od sudija: Strahinje Ćurkovića, predsjednika vijeća, Merside Bjelobrk i Edine Ćupeljić, članova vijeća, uz učešće zapisničara Nataše Božić, u upravnom sporu po tužbi tužioca N. J. iz K., R. ..., kojeg zastupa punomoćnik P. G., advokat iz K., protiv rješenja tuženog Fonda ..., broj: ... od 5. septembra 2019. godine, u predmetu utvrđivanja preplate penzije, odlučujući o zahtjevu tuženog za vanredno preispitivanje presude Okružnog suda u Banjaluci, broj: 11 0 U 025538 19 U od 28. septembra 2020. godine, u sjednici vijeća održanoj 12. maja 2022. godine, donosi

PRESUDU

Zahtjev se odbija.

Odbija se kao neosnovan zahtjev tužioca za naknadu troškova sastavljanja odgovora na zahtjev, u iznosu od 1.125 KM.

Obrazloženje

Pobijanom presudom, u stavu 1. izreke, uvažava se tužba u dijelu kojim se osporava uvodno označeni akt tuženog i taj akt poništava, u tački 2. izreke, odbacuje tužba u dijelu kojim se osporava prvostepeno rješenje o utvrđivanju preplaćenog iznosa penzije Filijala B., broj: ... od 17. juna 2019. godine i u tački 3., obavezuje tuženi da tužiocu isplati troškove spora, u iznosu od 750 KM. Osporenim aktom se odbija žalba protiv rješenja od 17. juna 2019. godine, te odbija zahtjev tužioca za naknadu troškova sastavljanja žalbe, u iznosu od 300 KM, a prvostepenim rješenjem, na osnovu članova 161. i 163. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 134/11, 82/13 i 103/15, u daljem tekstu: Zakon o PIO), po službenoj dužnosti, utvrđuje preplata novčanog primanja iz penzijskog i invalidskog osiguranja, nastala u periodu od 01. januara 2008. godine do 30. aprila 2018. godine (za obračunski period od 01. februara 2006. godine do 30. aprila 2018. godine), isplaćena tužiocu kao regresnom dužniku, u iznosu od 27.467,52 KM, te tužilac obavezuje da vrati tuženom taj iznos, a vraćanje se vrši obustavom u visini 1/3 (33,33%) od prve naredne penzije po konačnosti rješenja, sve dok preplaćeni iznos tuženom ne namiri u cjelosti.

Dio pobijane presude kojim usvaja tužbu sud obrazlaže razlozima, da tužilac svojim ponašanjem nije doprinio da mu tuženi prizna pravo na starosnu penziju u iznosu koji mu po zakonu ne pripada, u smislu člana 161. stav 1. tačka v) Zakona o PIO, da tuženi i ne tvrdi da je obaveza vraćanja preplaćenog iznosa posljedica ponašanja tužioca. Pored toga, tuženom je trebalo oko dvanaest godina od donošenja privremenog rješenja, da donese konačno rješenje o

penziji tužioca i utvrdi mu manji iznos penzije od onog koji je bio utvrđen privremenim rješenjem, pa da obaveže tužioca da mu vrati iznos od 27.467,52 KM. Visina penzije tužioca iznosi 357,99 KM i zbog greške tuženog bi u narednom periodu, u 73. godini života, bio dužan da vraća mjesečni iznos od 119,33 KM, te bi snosio pretjeran teret koji narušava pravičan balans između javnog interesa i tužiočevog interesa, što je suprotno standardima zaštite prava na imovinu iz člana 1. Protokola I uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, na koje pravo se tužilac osnovano poziva. U sličnoj pravnoj situaciji, zauzet je ovakav stav u odluci Ustavnog suda BiH, broj: Ap-897/16 od 5. jula 2018. godine.

Blagovremenim zahtjevom za vanredno preispitivanje presude tuženi osporava njenu zakonitost, u skladu sa članom 35. stav 2. Zakona o upravnim sporovima („Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 109/05 i 63/11, u daljem tekstu: ZUS). Ističe da je osporeni akt donesen u skladu sa članom 161. stav 1. tačka v) Zakona o PIO, a da sud zanemaruje taj član i načelo zakonitosti iz člana 5. Zakona o opštem upravnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 13/02, 87/07 i 50/10, u daljem tekstu: ZOUP), jer obavezu vraćanja dovodi u vezu sa trajanjem postupka u kojem je rješavano o pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja. Ne postoji nijedna zakonska odredba na osnovu koje bi se utvrdio pretjerani teret za stranku, a u tom slučaju bi tuženi imao nepotpunu naknadu štete, umjesto potpune naknade štete iz člana 190. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 29/78, 39/85, 45/86, 57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04, dalje: ZOO) i člana 161. Zakona o PIO. Sud nije naveo kriterijume po kojima se utvrđuje kada dolazi do neproporcionalnog miješanja u imovinu stranke, samo se pozvao na odluku Ustavnog suda BiH, broj: Ap-897/16, bez obrazlaganja šta predstavlja pretjerani teret za tužioca. Za razliku od pravnog stanovišta iznesenog u pobijanoj presudi, Vrhovni sud Republike Srpske je izgradio suprotnu praksu, kao u presudama broj: 11 0 U 009966 13 Uvp od 21. maja 2015. godine, 12 0 U 003604 13 Uvp od 26. novembra 2015. godine, 14 0 U 002065 14 Uvp od 21. septembra 2016. godine i drugim. Predlaže da se zahtjev uvaži i pobijana presuda preinači ili ukine.

U odgovoru tužilac osporava navode zahtjeva. Ističe da je sud u pobijanoj presudi dao valjane razloge za uvaženje tužbe i poništenje osporenog akta. Smatra da su proizvoljni navodi zahtjeva koji se odnose na tok postupka i obaveznost odredaba Zakona o PIO i osporavanje stava suda da je narušen pravičan balans između javnog interesa i tužiočevog interesa, jer je u suprotnosti sa presudama Evropskog suda, odlukama Ustavnog suda BiH i aktuelnom praksom Vrhovnog suda Republike Srpske. Raniji stavovi suda izneseni u presudama na koje se tuženi poziva, izmijenjeni su novim stavom počev od presude, broj: 15 0 U 001645 18 Uvp 2 od 8. avgusta 2018. godine i sada su u skladu sa praksom Evropskog suda i odlukama Ustavnog suda BiH. Predlaže da se zahtjev odbije, a tuženi obaveže da mu nadoknadi troškove sastavljanja odgovora na zahtjev.

Razmotrivši zahtjev, odgovor na zahtjev, pobijanu presudu i ostale priloge u spisima predmeta, na osnovu člana 39. ZUS, ovaj sud odlučuje kao u izreci iz sljedećih razloga:

Iz stanja spisa proizlazi da je tužiocu privremenim rješenjem od 27. aprila 2006. godine, određeno pravo na starosnu penziju počev od 01. februara 2006. godine, u mjesečnom iznosu od 348,75 KM, sa početkom isplate od 01. februara 2006. godine, po osnovu navršenih 58 godina života i ukupnog penzijskog staža od 40 godina i 4 dana, a konačno rješenje o penziji će se donijeti nakon utvrđivanja koeficijenata valorizacije plata za 2005. godinu, u smislu članova 82. i 83. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju. Rješenjem od 13. aprila 2018. godine, po službenoj dužnosti, tužiocu je priznato pravo na starosnu penziju počev od 01. februara 2006. godine, u iznosu od 348,75 KM i dalje u iznosima iz dispozitiva rješenja, te

određeno da se tim rješenjem zamjenjuje privremeno rješenje, na osnovu kojeg mu je do tada vršena isplata penzija. Na osnovu rješenja od 13. aprila 2018. godine i izvještaja o preplati od 28. decembra 2018. godine, prvostepenim rješenjem se tužiocu utvrđuje preplata novčanog primanja iz penzijskog i invalidskog osiguranja, nastala u periodu od 01. januara 2008. godine do 30. aprila 2018. godine, a za obračunski period od 01. februara 2006. godine do 30. aprila 2018. godine, u iznosu od 27.467,52 KM. Osporenim aktom se žalba odbija. Presudom se u pobijanom dijelu tužba uvažava i osporeni akt poništava.

Pobijana presuda je na zakonu zasnovana i sadrži valjane razloge koje prihvata i ovaj sud, te se navodima zahtjeva ne dovodi u sumnju.

Ovaj sud prihvata ocjenu da je donošenjem osporenog akta učinjena povreda prava tužioca na imovinu, koje je garantovano članom 1. Protokola I uz Evropsku konvenciju. Nižestepeni sud pravilno cijeni da je u ovom slučaju, od značaja za odlučivanje okolnost da organi tuženog nisu imali opravdavajući razlog da čekaju oko dvanaest godina od donošenja privremenog rješenja od 27. aprila 2006. godine (utvrđivanje koeficijentata valorizacije plata za 2005. godinu), da donesu rješenje o glavnoj stvari kojim se tužiocu priznaje pravo na starosnu penziju. Ova činjenica nije bez značaja, jer je upravo neopravdano trajanje postupka dovelo do preplate penzije, u iznosu od 27.467,52 KM.

Tuženi smatra da je sud prilikom odlučivanja zanemario član 161. stav 1. tačka v) Zakona o PIO, prema kojem lice kome je na teret Fonda izvršena isplata na koju nije imalo pravo po zakonu, obavezno je da vrati Fondu primljeni iznos ako je primilo novčani iznos veći od iznosa koji mu pripada po zakonu.

Nije sporno da je rješenje od 13. aprila 2018. godine, kojim je tužiocu priznato pravo na starosnu penziju počev od 01. februara 2006. godine, unazad, u manjem iznosu, kojim je zamijenjeno privremeno rješenje od 27. aprila 2006. godine, na osnovu kojeg je doneseno prvostepeno rješenje o utvrđivanju preplaćenog iznosa penzije, postalo pravosnažno 13. novembra 2018. godine. Međutim, rješenjem od 13. aprila 2018. godine, nije odlučeno u skladu sa članom 205. stav 3. ZOUP, prema kojem se rješenjem o glavnoj stvari koje se donosi poslije okončanja postupka, ukida privremeno rješenje doneseno u toku postupka, te članom 254. stav 2. istog zakona, koji propisuje pravne posljedice ukidanja rješenja, jer je tuženi manji iznos penzije mogao utvrditi samo ubuduće, a ne unazad kako je odlučio. I pored činjenice da je rješenje od 13. aprila 2018. godine postalo konačno i pravosnažno, istim nije poništeno niti ukinuto privremeno rješenje na osnovu kojeg je tužiocu do tada vršena isplata starosne penzije, pa kako je važnost privremenog rješenja prestala donošenjem rješenja od 13. aprila 2018. godine, kojim je privremeno rješenje zamijenjeno, tužiocu nije vršena isplata penzije na koju nije imao pravo po zakonu, u smislu člana 161. stav 1. tačka v) Zakona o PIO.

Pored navedenog, pravilno se sud poziva na odluku Ustavnog suda BiH, broj: Ap-897/16 od 5. jula 2018. godine, u kojoj je navedeno da dosljedna primjena člana 161. stav 1. tačka v) Zakona o PIO, predstavlja legitiman cilj, jer je u javnom interesu da osoba kojoj je na teret Fonda izvršena isplata na koju nije imala pravo, vrati taj iznos Fondu. Domaće vlasti uživaju široko polje procjene prilikom donošenja odluka vezanih za miješanje u imovinska prava pojedinaca zbog neposrednog poznavanja društva i njegovih potreba, ali su dužne da između javnog interesa i prava pojedinaca uspostave pravičnu ravnotežu. Iznesen je zaključak da miješanje u imovinu pojedinaca ne smije biti neproporcionalno, odnosno takvo da pojedinac usljed takvih odluka snosi pretjeran teret, jer se time narušava neophodan pravičan bilans između javnog interesa i interesa pojedinca. U tom smislu i u slučaju da se radi o pravnoj

situaciji iz člana 161. stav 1. tačka v) Zakona o PIO, u obrazloženju pobijane presude je dat valjan razlog za poništenje osporenog akta, koji prihvata i ovaj sud. Organi tuženog su neopravdano čekali da protekne vrijeme od oko dvanaest godina od donošenja privremenog rješenja da donesu rješenje o priznavanju prava na starosnu penziju i rješenjem o utvrđivanju preplaćenog iznosa penzije obavežu tužioca da u 73. godini života, od penzije u iznosu od 348,75 KM, vrati iznos od 27.467,52 KM, što nesumnjivo predstava pretjeran teret, koji narušava pravičan balans između javnog interesa i interesa pojedinca, što je protivno zaštititi prava na imovinu iz člana 1. Protokola I uz Evropsku konvenciju, kako se i navodi u presudi.

Iz iznesenih razloga, ovaj sud nalazi da pobijanom presudom nisu ostvareni razlozi nezakonitosti iz člana 35. stav 2. ZUS, pa se zahtjev odbija, na osnovu člana 40. stav 1. ZUS.

Odluka iz stava 2. izreke, zasniva se na članu 387. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13), u vezi sa članom 48. ZUS. S obzirom da davanje odgovora na zahtjev nije obavezna radnja u upravnom sporu, jer njenim propuštanjem ne nastaju nikakve posljedice za stranku, taj trošak ne predstavlja nužne troškove spora i ne može se smatrati opravdanim.

Zapisničar
Nataša Božić

Predsjednik vijeća
Strahinja Ćurković

Tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić